

Nowe dla Babiej Góry gatunki chrząszczy (*Coleoptera*)

Beetles (*Coleoptera*) new to the Babia Góra Mountain

STANISŁAW SZAFRANIEC

Babiogórski Park Narodowy, 34-223 Zawoja

ABSTRACT. Data on 33 beetle species of 19 families new to the Babia Góra Mountain are given. Among them 4 species are new to the Beskid Zachodni Mountains. The material was collected mostly under bark of various trees.

Pierwsze prace faunistyczne z terenu Babiej Góry (ROTTENBERG, 1868; KIESENWETTER, 1869) dotyczyły chrząszczy. Historię badań nad fauną chrząszczy Babiej Góry przedstawił Jerzy PAWŁOWSKI w swojej monografii „Chrząszcze Babiej Góry” (1967). Autor podaje listę 1220 gatunków chrząszczy stwierdzonych na Babiej Górze, oraz listę 150 gatunków stwierdzonych w dolinie Skawicy i w okolicach Orawskiej Polhory. Także w szeregu prac późniejszych znajdują się dane o gatunkach nie notowanych wcześniej na tym terenie. W pracy STACHOWIAKA (1960) podano dane o występowaniu czterech gatunków *Curculionoidea* (*Apion violaceum* KIRBY, *A. atomarium* KIRBY, *A. spencii* (KIRBY) i *Acalles camelus* (F.)). W publikacji KAPUŚCIŃSKIEGO (1982) stwierdzono występowanie *Apion minimum* HERBST. W pracy STARZYKA i SZAFRANIECA (1989) znalazły się informacje o występowaniu pięciu gatunków z rodziny *Cerambycidae* (*Mesosa curculionoides* (L.), *M. nebulosa* (L.), *Pogonocherus fasciculatus* DEG., *P. hispidus* (L.), *Oberea pupillata* (GYLL.)) Z kolei BURAKOWSKI i BUCHHOLZ (1991) dokonali korekty oznaczeń dwóch gatunków z rodziny *Eucnemidae* (podanych jako *Eucnemus capucinus* AHR. i *Hylis procerulus* MANH.) – gatunkami faktycznie występującymi na Babiej Górze są: *Hylis foveicollis* (THOMSON) i *H. olexai* (PALM.). BUCHHOLZ i OSSOWSKA (1992) podają informacje o występowaniu *Denticolis interpositus* ROUB. (*Elateridae*), a SZAFRANIEC (1993, 1994) dane o *Cis fissicornis* MELL., *C. dentatus* MELL., i *C. hispidus* (PAYK.) (*Ciidae*). W „Katalogu fauny Polski”, w tomie 3 (BURAKOWSKI i in., 1974) podano dane o występowaniu *Dromius apilotus* (ILL.) (*Carabidae*); w tomie 15 (BURAKOWSKI, i in., 1989) dane o *Stenostola dubia* (LAICH) (*Cerambycidae*), a w tomie 18 (BURAKOWSKI i in., 1992) dane o *Pselap-*

horhynchites tomentosus (GYLL.) (*Attelabidae*). Niniejsza praca zawiera stwierdzenia dalszych 33 gatunków z 19 rodzin. Wraz z nimi w masywie Babiej Góry stwierdzono więc dotychczas występowanie 1269 gatunków chrząszczy.

Materiały do niniejszej pracy zbierane były na północnych stokach Babiej Góry (UTM – CV99) w lipcu 1985 roku oraz od czerwca 1990 roku do końca października 1994 roku. Eksplorowano głównie środowisko podkorowe drzew. Znaczna część zebranego materiału została zgromadzona w ramach realizacji tematu finansowanego przez Komitet Badań Naukowych. Wykorzystano również materiał z pułapek feromonowych. Zbiór materiału badawczego dokonał głównie autor, w pozostałych przypadkach fakt odłowu przez inne osoby zaznaczono w tekście.

Spśród gatunków wymienionych w niniejszej pracy autor oznaczył *Scolytidae* i *Cerambycidae*, zaś pozostałe gatunki – mgr Daniel KUBISZ z Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN w Krakowie. Panu mgr. Danielowi KUBISZOWI składam serdeczne podziękowania za pomoc w przygotowaniu niniejszej pracy.

W Pracy użyto nomenklatury „Katalogu Fauny Polski”, z wyjątkiem *Latridiidae* podanych wg RÜCKERA (1992). Okazy dowodowe znajdują się w kolekcji Babiogórskiego Parku Narodowego w Zawoi.

LEIODIDAE

Agathidium atratum STURM

- Babiogórski Park Narodowy: oddz. 14b, 820 m n.p.m., 22 VI 1994, 2 exx., w pułapce feromonowej, segmentowej typu IBL-3, wyłożonej dla odłowu rytownika pospolitego (*Pityogenes chalcographus* (L.)).
Nowy dla Baskidu Zachodniego.

CYPHONIDAE

Cyphon ruficeps TOURN.

- Babiogórski P. N.: oddz. 5, 920 m n.p.m., 5 VIII 1985, 1 ex.; oddz. 11i, 990 m n.p.m., 19 VII 1994, 1 ex. Gatunek rzadko występujący, podawany dotychczas z Dolnego Śląska (BURAKOWSKI i in., 1983; BOROWIEC, 1991), Beskidu Wschodniego (KUBISZ, 1991), Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in., 1992). Nowy dla Beskidu Zachodniego.

Okaz zebrany w 1994 roku znajdował się na mokrej korze świerka pospolitego, leżącego na ściółce.

*DERMESTIDAE**Attagenus pantherinus* (AHRENS)

- Babiogórski P. N.: oddział 9 (Sulowa), 1100 m n.p.m., 5 VIII 1992, 1 ex. zebrany w pułapce feromonowej typu rurowego, wyłożonej dla odłowu kornika drukarza (*Ips typographus* (L.)).

Anthrenus olgae KALIK

- Zawoja Barańcowa, 700 m n.p.m., budynek Dyrekcji BgPN, 6 IV 1993, 1 ex., leg. J. B. PARUSEL., 30 VI 1994, 1 ex.

*PTINIDAE**Tipnus unicolor* (PILL. et MITT.)

- Babiogórski P. N.: oddz. 11f, 1000 m n.p.m., 22 VI 1993, 1 ex. w pułapce feromonowej segmentowej typu IBL-3, oraz oddz. 9g, 19 V 1994, 1 ex. i 17 VI 1994, 1 ex. w pułapce feromonowej rurowej.

Wszystkie zebrane okazy stwierdzone w pułapkach wyłożonych do odłowu kornika drukarza.

*TROGOSSITIDAE**Nemosoma elongatum* (L.)

- Babiogórski P. N.: oddz. 8a, 1100 m n.p.m., VII 1985, pod korą świerka, 2 exx.; oddz. 14b i 15a, 850 m n.p.m. 1 VII 1993, z żerowisk rytownika pospolitego, 2 exx. Odłowiono również okazy tego gatunku do pułapek feromonowych w 1992: oddz. 14b, 22 VI, 10 exx.

Pierwszy przedstawiciel omawianej rodziny w faunie masywu.

*CLERIDAE**Thanasimus femoralis* (ZETTERSTEDT)

- Babiogórski P. N.: oddz. 5c, 970 m n.p.m., 12 VII 1993, 1 ex. na pniu świerka. Odłowiony również do pułapek feromonowych w 1991 roku: oddz. 4d, 1 VII, 2 exx., w 1992: oddz. 4d, 5d, 13a, VI–VIII, 7 exx. i w 1993: 5c, 9d, 10g, VI–VII, 4 exx.

NITIDULIDAE

Heterhelus solani (HEER)

- Babiogórski P. N.: oddz. 4d, 980 m n.p.m., 15 VI 1993, 1 ex. odłowiony do pułapki feromonowej typu rurowego.

Eपुरaea oblonga (HERBST)

- Babiogórski P. N.: oddz. 4a, 950 m. n.p.m., 7 VII 1994, 4 exx. znalezione w żerowiskach *Hylurgops palliatus* (GYLL.), pod korą świerka pospolitego.

Eपुरaea pygmaea (GYLL.)

- Babiogórski P. N.: oddz. 4b, 870 m n.p.m., 14 VII 1992, 1 ex.; oddz. 10a, 850 m n.p.m., 30 VII 1992, 1 ex. Oba okazy zebrano pod korą świerka pospolitego.

RHIZOPHAGIDAE

Rhizophagus depressus (F.)

- Babiogórski P. N.: oddz. 4a, 940 m n.p.m., 7 VII 1994, 1 ex. na pniaku świerka pospolitego.

CUCUJIDAE

Dendrophagus crenatus (PAYK.)

- Zawoja: polana Stonów, 700 m n.p.m., 16 VI 1993, 1 ex. odłowiony do pułapki segmentowej typu IBL-3, wyłożonej do odłowu drwalnika pasowanego – *Trypodendron lineatum* (OLIV.)
- Babiogórski P. N.: oddz. 24c 1200 m n.p.m., 6 X 1994, 2 exx. pod korą stojącego, martego świerka pospolitego.

W Polsce chrząszcz ten należy do gatunków dość rzadkich, podawany dotychczas z sześciu krain (BURAKOWSKI i in., 1986b; BOROWIEC, 1993; MACIEJEWSKI, 1993). W Beskidzie Zachodnim stwierdzony również w innych pasmach górskich (SZWAŁKO, ROSSA, (1996) 1997).

Pierwszy przedstawiciel rodziny w faunie Babiej Góry.

*CRYPTOPHAGIDAE**Pteryngium crenatum* (F.)

- Babiogórski P. N.: buczyna karpacka w części zachodniej Parku, oddz. 16a, 950 m n.p.m., 20 VIII 1993, 2 exx. na hymenoforze hubiaka pospolitego – *Fomes fomentarius* (L. ex FR.) KICKX.

W Polsce chrząszcz ten występuje bardzo rzadko, znany dotychczas z nielicznych stanowisk w siedmiu krainach, przy czym większość danych o rozmieszczeniu pochodzi z ubiegłego stulecia (BURAKOWSKI i in., 1986; JOHNSON i in., 1993).

*CORYLOPHIDAE**Sacium pusillum* (GYLL.)

- Babiogórski P.N.: oddz. 11f, 100 m n.p.m., 22 VI 1993, 1 ex. znaleziony w pułapce segmentowej typu IBL-3 wyłożonej do odłowu kornika drukarza. Pierwszy gatunek omawianej rodziny w faunie Babiej Góry.

*LATRIDIIDAE**Stephostethus lardarius* (DE GERR)

- Zawoja: polana Stonów, 700 m n.p.m., 16 VI 1993, 2 exx. w pułapce segmentowej typu IBL-3 wyłożonej do odłowu drwalnika paskowanego.

Stephostethus alternans (MANNH.)

- Babiogórski P. N.: oddz. 14b, 830 m n.p.m., 22 VI 1994, 1 ex. odłowiony do pułapki feromonowej typu IBL-3.
Nowy dla Beskidu Zachodniego.

Enicmus fungicola THOMSON

- Babiogórski P. N.: oddz. 14b, 830 m n.p.m., 22 VI 1994, 1 ex. odłowiony do pułapki feromonowej.

Dienerella filum (AUBÉ)

- Zawoja: polana Stonów, 700 m n.p.m., 16 VI 1993, 1 ex. w pułapce segmentowej typu IBL-3 wyłożonej do odłowu drwalnika paskowanego.

*MYCETOPHAGIDAE**Triphyllus bicolor* (F.)

- Babiogórski P. N.: oddz. 4b, 850 m n.p.m., 22 VI 1994, 1 ex. odłowiony do pułapki feromonowej rurowej.

Mycetophagus populi FAB.

- Babiogórski P.N.: oddz. 11f, 100 m n.p.m., 22 VI 1993, 1 ex. znaleziony w pułapce segmentowej IBL-3 wyłożonej do odłowu kornika drukarza.

*CIIDAE**Cis castaneus* MELLIÉ.

- Babia Góra: oddz. 144o nadleśnictwa Sucha, 14 VI 1993, 1ex. odłowiony do pułapki feromonowej typu IBL-3.

W Polsce dotychczas znany z pojedynczych stanowisk w siedmiu krainach (BURAKOWSKI i in., 1987; BOROWIEC, 1990; BOROWIEC i in., 1992). Nowy dla Beskidu Zachodniego.

*MELANDRYIDAE**Orchesia minor* WALKER

- Babiogórski P. N.: oddz. 9d, 980 m n.p.m., 16 VI 1993, 1 ex. w pułapce feromonowej rurowej,
- Zawoja: polana Stonów, 700 m n.p.m., 2 VI 1993, 1 ex. w pułapce segmentowej typu IBL-3.

*TENEBRIONIDAE**Corticeus linearis* (F.)

- Babiogórski P. N.: oddz. 8a, 1100 m n.p.m., VII 1985, 2 exx.; oddz. 5c, 950 m n.p.m., VII 1985, 2 exx. pod korą świerka pospolitego, znalezione w żerowiskach rytownika pospolitego.

*CERAMBYCIDAE**Callidium coriaceum* PAYK.

- Zawoja: Barańcowa, 700 m n.p.m., 12 VII 1991, 1 ex. na żerdziach świerkowych;
- Babiogórski P. N.: oddz. 5c, 950 m n.p.m., 12 VI 1993, 1 ex. na korze leżącego świerka pospolitego.

*CHRYSOMELIDAE**Gonioctena interposita* (FRANZ et PALMÉN)

- Zawoja: przełęcz Krowiarki, 1005 m. n.p.m., VII 1994, 1 ex., leg., det. P. SZWAŁKO.

*SCOLYTIDAE**Hylastes opacus* ER.

- Babiogórski P. N.: oddz. 10a, 950 m n.p.m., 30 VII 1992, 1 ex.; oddz. 14b, 850 m n.p.m., 2 VII 1993, 1 ex. pod korą świerka pospolitego.

Hylesinus varius (F.)

- Zawoja: Wilczna, 640 m n.p.m., 20 V 1992, 1 ex. w locie,
- Nadleśnictwo Sucha: oddz. 143y, 700 m n.p.m.; oddz. 144o, 760 m n.p.m., VII 1992, liczne żerowiska stwierdzone na gałęziach, pieńkach i pniach jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior* L.

Phloeotribus spinulosus (REY)

- Babiogórski P. N.: oddz. 24c, 1200 m n.p.m., VII 1993; oddz. 4a, 930 m n.p.m., VII 1994; oddz. 8c, 1100 m n.p.m., VII 1994; oddz. 15c, 900 m n.p.m., VII 1994 – liczne żerowiska na martwych gałęziach świerka pospolitego, oraz oddz. 14b, 830 m n.p.m., 22 VI 1994, 1 ex. odłowiony do pułapki feromonowej typu IBL-3.

Scolytus mali (BECH.)

- Zawoja: Barańcowa, 700 m n.p.m., 12 IX 1990, na martwej gałęzi czereśni (*Cerasus avium* MOE.) znaleziono opuszczone żerowiska, z których wydobyto marte imago.

Dryocetus alni (GEORG)

- Zawoja: Barańcowa, 700 m n.p.m., 21 IV 1993, 4 exx; oddz. 146a, 800 m n.p.m., 8 VI 1992, 2 exx.; płat olszyny na granicy oddz. 133 i 134, 810 m n.p.m., 21 IV 1993, 1 ex.;
- Babiogórski P. N.: oddz. 12a, 920 m n.p.m., 21 IV 1993, 4 exx.

Imagines odłowiono pod korą gałęzi, pieńków i pni olszy szarej – *Alnus incanta* MOE., w olszynie karpackiej – *Alnetum incanae* AICH. et SIERG. (Barańcowa) oraz w olszynie bagiennej *Calto* – *Alnetum* (ZARZ.) (Babiogórski P. N.).

Crypturgus cinereus (HERBST)

- Babiogórski P. N.: oddz. 8a, 1100 m n.p.m., VII 1985, 3 exx.; oddz. 10a, 950 m n.p.m., 30 VII 1992, 2 exx.; oddz. 14b, 850 m n.p.m., 27 VII 1992, 1 ex. pod korą świerka pospolitego.

Trypodendron domesticum (L.)

- Babiogórski P. N.: oddz. 7a, 1000 m n.p.m., 6 V 1993, kilka exx.; oddz. 14f, 950 m n.p.m., 1 V 1993, 2 exx.; oddz. 16a, 950 m n.p.m., VI 1993, kilka exx. wydobyto z powalonych pni buka *Fagus silvatica* L.

Xyleborus dispar (F.)

- Zawoja: Barańcowa, 700 m n.p.m., 16 V 1994, kilka samic wyjęto z żerowisk na gałęziach czereśni.

Łącznie z podanymi powyżej, liczba gatunków znanych z Babiej Góry w wymienionych w tej pracy rodzinach wynosi: *Leiodidae* – 12 gatunków, *Cyphonidae* – 7, *Dermestidae* – 9, *Ptinidae* – 4, *Cleridae* – 7, *Nitidulidae* – 36, *Rhizophagidae* – 7, *Cryptophagidae* – 19, *Latridiidae* – 15, *Mycetophagidae* – 4, *Ciidae* – 12, *Melandryidae* – 6, *Tenebrionidae* – 5, *Cerambycidae* – 56, *Chrysomelidae* – 123, *Scolytidae* – 34.

PIŚMIENNICTWO

- BOROWIEC L., 1990: Nowe stanowiska polskich *Ciidae* (Coleoptera). *Wiad. entomol.*, **9**, 3–4: 91–92.
- BOROWIEC L. 1991: Nowe stanowiska polskich *Helodidae* (Coleoptera). *Wiad. entomol.*, **10**, 1: 61–62.
- BOROWIEC L., 1993: Nowe stanowiska trzech rzadkich gatunków chrząszczy (Coleoptera) z Sudetów Wschodnich. *Wiad. entomol.*, **12**, 3: 227.
- BOROWIEC L., KANIA J., WANAT M., 1992: Chrząszcze (Coleoptera) nowe dla Puszczy Białowieskiej. *Wiad. entomol.*, **11**, 3: 133–141.

- BUCHHOLZ L., OSSOWSKA M., 1992: Nowe dane i uwagi o rozmieszczeniu niektórych sprząkowatych (*Coleoptera, Elateridae*) w Polsce. *Wiad. entomol.*, **11**, 4: 254.
- BURAKOWSKI B., BUCHHOLZ L., 1991: Review of the European species of the genus *Hylis* GOEZE (*Coleoptera, Eucnemidae*) with description of new species. *Rocz. Muzeum Górnośląskiego – Entomologia*, **2**: 103–126.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1974: Chrząszcze *Coleoptera – Carabidae*, część 2. *Katalog Fauny Polski*, Warszawa, XXIII, **3**: 1–430.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1986: Chrząszcze *Coleoptera – Cucujoidea* część 1. *Katalog Fauny Polski*, Warszawa, XXIII, **12**: 1–266.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1987: Chrząszcze *Coleoptera – Cucujoidea*, część 3. *Katalog Fauny Polski*, Warszawa, XXIII, **14**: 1–309.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1992: Chrząszcze *Coleoptera – Curculionoidea* prócz *Curculionidae*. *Katalog Fauny Polski*, Warszawa, XXIII, **18**: 1–324.
- JONHSON C., BOROWIEC L., J., WANAT M., 1993: Nowe stanowiska polskich *Cryptophagidae* (*Coleoptera*). *Wiad. entomol.*, **12**, 3: 175–186.
- KAPUŚCIŃSKI S., 1982: Wyrośla (zoocecidia) Beskidu Wysokiego z Pasma Babiogórskiego. *Zesz. Nauk. AR Kraków* **172**, Leśnictwo, **14**: 55–73.
- KIESENWETTER H. 1869: Eine Excursion nach der Babia góra und in das Tatragebirge im Sommer 1866. *Berl. ent. Z.*, **13**: 305–320.
- KUBISZ D., 1991: Nowe stanowiska *Cyphonidae* (*Coleoptera*) w południowej Polsce. *Wiad. entomol.*, **10**, 1: 63–64.
- MACIEJEWSKI K. H., 1993: Nowe stanowisko *Dendrophagus crenatus* (PAYK.) (*Coleoptera, Cucujidae*) w północno-wschodniej Polsce. *Wiad. entomol.*, **12**, 3: 227–228.
- PAWŁOWSKI J., 1967: Chrząszcze (*Coleoptera*) Babiej Góry. *Acta zool. crac.*, **12**: 419–665.
- RÜCKER W. H., 1992: 58. Familie: *Latriidiidae*. In: LOHSE G. A., LUCHT W. H. *Die Käfer Mitteleuropas*, 2. Supplementband mit Katalogteil. Goecke Evers Verlag, Krefeld.
- ROTTENBERG A. B., 1867: Eine Excursion nach der Babia gora. *Berl. ent. Z.*, **11**: 408–411.
- STACHOWIAK P., 1980: Ryjkowcowate (*Coleoptera, Curculionidae*) Babiej Góry. *Rocz. AR Poznań*, **123**: 153–163.
- STARZYK J. R., SZAFRANIEC S., 1989: Kózkowate (*Coleoptera, Cerambycidae*) Babiogórskiego Parku Narodowego. *Zesz. Nauk AR Kraków*, **236**, leśnictwo, **19**: 127–148.
- SZAFRANIEC S., 1993: Nowe stanowisko *Cis fissicornis* MELLIE, 1849 (*Coleoptera, Ciidae*) w Polsce. *Wiad. entomol.*, **12**, 4: 305.
- SZAFRANIEC S., 1994: *Cis dentatus* MELLIE i *Cis hispidus* (PAYKULL) (*Coleoptera, Ciidae*) na Babiej Górze. *Wiad. entomol.*, **13**, 2: 153.
- SZWAŁKO P., ROSSA R., (1996) 1997: Nowe stanowiska *Dendrophagus crenatus* (PAUK.) (*Coleoptera, Cucujidae*) w polskich Karpatach. *Wiad. entomol.*, **15**, 4: 249.